

IDALIS

*Pokario
vaikas*

KLEBONO AGRASTAI

Žiūrint iš šalies, tai buvo smulkmena – paauglio išdaiga, viena iš tokių, kurių kiekvienas 14–15 metų vaikas iškrečia ne vieną ir ne dvi. Gal tuometį savo prasižengimą būčiau ir pamiršęs, kaip šimtus kitų. Ne toks ir didelis jis buvo. Pokario metais troškūniečiai savo daržuose buvo linę auginti tuos produktus, kuriuos galėdavo padėti šeimai ant pietų ar vakarienės stalo, o mintis sodinti agrastų krūmą beveik niekam nekildavo – būtų pasirodę, kad tuščiai naudojamas žemės lopinėlis: geriau toje vietoje įkišti bulvę, kurios nau-
da niekas neabejojo. Šalia mūsų namo tuomet nebuvo nė vienos obels, vyšnios ar vaiskrūmio. Jei tėtis tada nebūtų kalėjęs Magadano kalėjime, neabejoju, sodą būtų užveisęs, nes kai grįžo į Lietuvą jau kitais metais pasodino obelų, kriaušių ir gausybę vaiskrūmių, tarp jų ir agrastų.

Bet 1957 metais Troškūnuose agrastų buvo tik dviejuose soduose: sodyboje Vaidlionių gatvėje ir Troškūnų klebono darže. Ne tik aš, bet ir kiti bendraamžiai žinojo, kurio troškūniečio sode pirmiausia uždera alyviniai arba saldiniai (pastarųjų dabar niekas neaugina) obuoliai. Aišku, neparagavęs skonio nenustatysi. Tuomet mes, trys draugai – aš, bendraklasis Lekavičius ir pusbrolis Stasys, nebuvome ypač išrankūs. Troškūnai – mažas miestukas ir kuris nors iš mūsų pamatęs, kad nužiūrėto sodo šeiminkai kažkur išvažiuoja, tuoj vienas per kitą tą žinią pranešdavome. O po pusvalandžio jau šeiminkaudavome tame sode. Žinoma, negalėdavome visu ūgiu po jį vaikščioti. Reikėdavo nuo vienos obels prie kitos šliaužti per žolę ant pilvo. Kiek ilgiau užtrukdavome prie juodųjų serbentų krūmo. Juos troškūniečiai sodindavo vaistams. Manė, kad juodųjų serbentų uogienės arbata padeda žiemą peršalus ar esant nedidelei temperatūrai. Visuomet taip yra: labiausiai norėdavosi to, ko nerastdavome tuose soduose – agrastų. Kad trys didžiuliai agrastų krū-

*Troškūnų Švč. Trejybės bažnyčios ir vienuolyno ansamblis
Mariaus Jovaišos nuotrauka iš albumo „Neregėta Lietuva“*

mai auga klebono darže šalia tvoros, matydavome pro savo klasės, kuri buvo antrame aukšte, langą. Matydavome ir kada klebonas išeidavo ir grįždavo. Bet, mūsų nelaimė, tuomet klebonijoje likdavo šeimininkė. Ji, nors ir buvo dievobaiminga moteriškė, užuot popiet meldusis užsiimdavo juodais darbais – dažniausiai ravėdavo daržą.

Nežinau, kuriam iš mūsų trejeto (dabar būtume kvalifikuojami kaip sukūrę gaują) kilo mintis (viliuosi, ne man), kad didžiausių Troškūnuose Pracinkulio atlaidų – nuodėmių atleidimo šventės (kasmet rugpjūčio 2 d.) išvakarėse galėtume paskanauti klebono agrastų be jokios baimės būti nutverti. Jau penktadienio vakarą pas kleboną pradėdavo važiuoti kaimyninių parapijų kunigai ir vakarais pro atvirus klebonijos langus girdėdavosi svečių ir paties klebono balsai, kas valandą vis skardesni. O šeimininkė ir jos pasikviesta

IDALIS
Pokario
vaikas

pagalbininkė vos spėdavo nešioti iš lauko virtuvės karštuosius patiekalus.

Tą patį vakarą, vos tik saulė nusileido, mes savo dieninį sumanymą įgyvendinome. Buvo ir didelis patogumas – perlipus tvorą į klebono daržą nereikėjo, kaip kituose lankytuose soduose, ant pilvo šliaužti, o tik truputį pasilenkus prisėlinti prie dar dieną pasirinkto krūmo. Agrastai išties buvo puikūs.

Viskas gal ir būtų, kaip visuomet, praėję tyliai, ramiai. Bet kitą dieną pamotė nusivedė mane į bažnyčią išpažinties. Ir čia padariau didžiulę klaidą, kurios ilgai negalėjau sau atleisti – išpažinties nuėjau pas savo kleboną (maniau, bus drąsiau išpažinti išgalvotas nuodėmes). Pamotė pasirinko į svečius atvykusį Kavarsko kunigą. Kiek sykių vesdavo atlikti išpažinties, mano nuodėmių rinkinys nesikeisdavo: ne visuomet vakarais sukalbu poterius (nors labiau būtų tikęs žodis „niekuomet“), tris kartus nepaklausiau pamotės, prieštaravau klasės auklėtojai, pagaliu sudaviau šuniui, o jei išpažintį atlikdavau vasarą, pridėdavau – buvau įsibrovęs į svetimą sodą...

– Ar ne mano agrastus vakar vogei? – nutraukė manąjį nuodėmių išpažinimą klebonas. Iš baimės man pasirodė, jog klebonas tą klausimą uždavė taip garsiai, kad visoje bažnyčioje buvo girdėti. Bet ne, niekas iš aplinkinių negirdėjo.

– Ne, klebone, ne aš, – mikčiodamas pralemenau.

– Tai kodėl rankos apdraskytos? – iškišęs galvą pro sakyklos durelių viršų pasiteiravo klebonas.

Nors klebonas kaip atgailą liepė sukalbėti penkis „Tėve mūsų“, pirmą kartą gyvenime sukalbėjau ne tik visus penkis, bet ir tris papildomus nuo savęs. Net pamotė, parėjusi iš bažnyčios, mane tėčiui pagyrė, kad taip nuoširdžiai Dievui meldžiausi – ji, žiūrėdama į mane, net apsiašarojusi. Pats tėtis į bažnyčią dažnai nevaikščiojo, tiksliau pasakius, nueidavo vieną kartą per metus – prieš Velykas. O kai pamotė jį uždavo, kad nueitų išpažinties, atsikirsdavo dar nė vienos nuodėmės neturintis, kam, girdi, kunigą gaišinti.

Visgi po daugelio metų prisipažinau Panevėžio vyskupui Juozui Preikšui, kaip vogiau savo klebono agrastus. Pas vyskupą lankiausi darbo reikalais. 1994 metais Troškūnų Švč. Trejybės bažnyčios ir vienuolyno ansamblio remontui buvo imama paskola iš Vatikano banko. Matyt, bankai visame pasaulyje – pasaulietiški ar prie Šventojo sosto – vienodi. Jei klientas nori paskolos ir bankas jo gerai nepažįsta, prašo įkeisti turtą. Ne tik įkeisti, bet dar ir apdrausti. Tuomet buvo įkeičiamas Panevėžio vyskupijai ką tik grąžintas pastatas, kuriame dar gyveno keletas panevėžiečių šeimų. Kai su vyskupu apžiūrėjome draudžiamą pastatą, jis savo kurijoje, vaišindamas arbata, kol atvyks Troškūnų bažnyčios klebonas Saulius Filipavičius, pradėjo klausinėti apie draudimo sutartį.

– Jūsų Ekscelencija, – aiškinu vyskupui, – draudimo rizikos tai paprastos – gaisras, vandentiekio ar kanalizacijos avarijos, bet viešos rizikos nedrįstu siūlyti, bijau užsitraukti nuodėmę.

– Kokia gi ta rizika, jei bijote Dievui nusikalsti? – susidomėjo vyskupas.

– Ogi stichinės nelaimės, kurios nuo Dievo valios priklauso – audros, liūtys, gausus sniegas ir kitkas, – nedrąsiai aiškinu.

– O jūs, pone, nebijokite, rašykit į sutartį viską, kaip ir visiems kitiems, – nuramino mane vyskupas.